

Utbildningsinspektion i den fristående skolan Margarethaskolan, Knivsta kommun

UTBILDNINGSINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

1. Normer och värden
2. Kunskaper
3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete
6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde. Rapporten ger således inte en heltäckande beskrivning av all pågående utbildningsverksamhet inom enheten vid den aktuella tidpunkten.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter liksom jämförelser med jämförbara verksamheter är också betydelsefulla vid bedömningarna och för slutsatserna med krav på åtgärder och förbättringar. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Skolform	Antal elever/barn
Grundskola:	176

Margarethaskolan är en fristående skola (organisationsnummer: 769604-2618) som omfattar årskurs 1–9. I anslutning till skolan finns enskild förskola i samma regi.

Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i arbetslag, våningsvis, med ca. 60 elever på varje våning. På våning 1 arbetar elever och personal i årskurs 1–3, på våning 2 årskurs 4–6 och högst upp årskurs 7–9.

Skolan har en särskoleintegrerad elev.

Skolan arbetar med inspiration av Reggio Emilias pedagogiska filosofi där de vuxna utgår ifrån att barnet kan och vill kommunicera med sin omvärld. Enligt skolans dokumentation beskrivs det på följande sätt: ”de vuxnas roll är att stimulera barnets förmågor”.

Skoldagen är indelad i tre 1,5 timmes moduler, en basmodul med svenska, matematik och språk, en verkstadsmodul och en kursmodul. I verkstaden arbetar eleverna med egna projekt utifrån ett tema. Kurserna är upplagda utifrån temat och där förekommer ämnen som Idrott och hälsa samt Musik.

Många elever har skolskjuts till skolan och deras föräldrar betalar för den.

Skolverket genomförde tillsyn vid Margarethaskolan i september 2001 (dnr: 53-2001:2958).

Genomförandet av inspektionen i Margarethaskolan

Skolverket sände den 12 augusti 2003 skriftlig information till huvudmannen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektionsteamet med ansvar för Margarethaskolan har bestått av undervisningsrådet Pia-Lotta Fellke och experten Hans-Olof Hanselid. Besök i Margarethaskolan genomfördes den 23 oktober 2003.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering till rektorn av en av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från Margarethaskolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket.

I Margarethaskolan genomfördes intervjuer med elever, föräldrar, lärare samt rektor. Lektionsbesök på samtliga våningsplan genomfördes.

Bedömning

Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanernas mål framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och lust att lära. I läroplanerna anges också att barn och elever skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön samt få ett reellt inflytande över utformningen av utbildningen. På samma värdegrund vilar verksamheten inom det offentliga skolväsendet för vuxna.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet med skolans värdegrund och läroplanernas mål att sträva mot.

Elever och lärare beskriver sin skola som trygg och med god stämning, som en "storfamilj". Om det händer något tar man upp det i gruppen eller med en vuxen.

Eleverna har goda möjligheter att påverka utbildningen, vilket visar sig i att de deltar och fattar beslut gällande utbildningen tillsammans med personalen. Margarethaskolan har ett tydligt arbetssätt där eleverna deltar och kan påverka avgöranden som angår dem. Exempel på dylika beslut är att lägga om schemats sluttid, hur man lägger upp det egna arbetet samt vilka ordningsregler man har på skolan.

Tidigare var det lärarna som beslutade vilket tema man skulle arbeta med. Senaste temat valdes av eleverna som ville arbeta med "Jorden runt på 178 dagar".

Sammanfattningsvis råder en trygg och god stämning på skolan.

På Margarethaskolan finns ett tydligt och mycket bra demokratiskt förhållnings-sätt. Vissa beslut är fattade av främst elever i samråd med personalen. Lärarna är måna om att elevernas deltagande och deras möjligheter att påverka arbetets innehåll har ökat över tid.

Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

Av Margarethaskolans tio elever i årskurs 5 våren 2003 genomförde nio elever det nationella provet i Svenska. Tre elever hade inte uppnått målen. I Matematik deltog tio elever i det nationella provet och enligt skolans kvalitetsredovisning hade "knappt hälften tydliga luckor i den grundläggande taluppfattningen". Sju elever av tio hade inte uppnått målen i Matematik. Åtta elever genomförde det nationella provet i Engelska för årskurs 5, varav hälften inte nådde målen.

I skolans kvalitetsredovisning analyseras resultaten samt redogörs för vilka åtgärder skolan kommer att vidta för att öka måluppfyllelsen.

Av Margarethaskolans 12 elever i årskurs 9 genomförde samtliga de nationella proven i Engelska och Svenska där alla elever uppnådde målen. Beträffande det nationella provet i Matematik saknas tre elevers resultat.

Sammanfattningsvis är resultaten låga för årskurs 5, vilket skolan har en medvetenhet om och även en strategi att vidta åtgärder

Utbildningsinspektörerna vill poängtera vikten av de nationella proven, då de ger en indikation på de kunskapsmässiga resultaten för årskurs 5 och årskurs 9.

Margarethaskolans kvalitetsredovisning är ett mycket gott exempel på att skolan analyserat resultaten av de nationella proven och redovisat vilka åtgärder man tänker vidta för att öka måluppfyllelsen.

Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med föräldrar, barn, elever respektive de vuxenstuderande i arbetet med att forma en god miljö för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

Margarethaskolans arbetssätt medför en stor möjlighet för eleverna att få inflytande och ta ansvar med stigande ålder och mognad. Vid inspektionstillfället arbetade de yngsta eleverna med FN-dagen och de försökte komma fram till vad man skulle göra med de flaggor och duvor som man målat.

Med ett ökat elevinflytande kommer också ett ökat eget ansvar, vilket är något man lär sig allt eftersom. ”Man kommer in i detta med eget ansvar”, enligt eleverna.

Skolan arbetar förebyggande mot mobbning och annan kränkande behandling på flera sätt, men främst genom samtal, samarbets- och värderingsövningar. Under vårterminen arbetade de äldre eleverna med en pjäs om att vara olika och lika. Enligt eleverna samtalar man i klassen eller med en vuxen om det händer något. Eleverna känner till hur personalen agerar om problem uppstår. Vid inspektionstillfället framkom att några elever upplevs av andra som retsamma och ”störiga”.

Sammanfattningsvis är arbetet med de demokratiska värderingarna gott på Margarethaskolan, vilket åskådliggjordes vid inspektionstillfället.

Detta är ett ständigt pågående arbete som skolan bör fortsätta med. Skolan bör dock uppmärksamma de elever som av andra uppfattas att de stör den goda arbetsmiljön och då pröva olika lösningar för att komma tillrätta med problemet.

Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå målen skall främst utformas av de lärande och personalen. I förskolan och skolan skall detta ske i samverkan med hemmen. De nationella läroplanerna, andra statliga bestämmelser och kursplanerna ger dock också vissa anvisningar för arbetet. Det finns riktlinjer för stöd, betygssättning och utvecklingssamtal, utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid, etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper och färdigheter barnen, ungdomarna och de vuxna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att närma sig målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Margarethaskolan får eleverna möjligheter att själva välja vad och hur de vill arbeta under ledning av läraren, vilket möjliggör bra och varierade arbetssätt. De äldre eleverna har s.k. arbetsredor där de skriver in planeringen av vad de ska lära sig samt på vilket sätt och hur en avslutande utvärdering skall gå till.

Afrika är ett projekt inom temat Jorden runt på 178 dagar. Skolan har två projekt per termin inom ramen för temat. Vid utbildningsinspektionen reflekterade de något äldre eleverna skriftligt kring det arbete som genomförts om Afrika. De arbetade med frågor som vad de hade lärt sig samt vad som kunde förbättras till nästa tema. Några elever färdigställde de salustånd av trä som skulle användas vid en afrikansk marknad, som eleverna skulle anordna. Tillverkningen av salustånden visar hur eleverna får använda matematiska problem i praktiken genom att mäta, räkna ut och såga till vinklar, för att sedan foga ihop till en färdig produkt.

Eleverna har kännedom om vilka mål de arbetar och utvärderar mot. De utvärderar sitt arbete i s.k. loggböcker.

Eleverna poängterar arbetssättet att själva få välja och att arbeta på olika sätt, vilket utbildningsinspektörerna uppfattade som ett uttryck för motivation. En elev uttryckte sig på följande sätt: "Man försöker lära sig så mycket som möjligt." Eleverna uppfattar det som om de har för lite Musik. Musik, liksom Hem- och konsumentkunskap, koncentreras. Vid inspektionsbesöket läste eleverna Musik koncentrerat då man hade en vikarie som tog sig an ämnet. Vid inspektionsbesöket förbereddes och genomfördes matinköp. Inom ämnet Hem- och konsumentkunskap, eleverna skulle laga afrikanska rätter. Det finns ett litet kök på varje våning.

Speciallärarna arbetar med de elever som är i behov av stöd. Skolan har tagit fram åtgärdsprogram för dessa. Lärarna poängterar betydelsen av vuxentätheten, kopplat till att alla elever då kan bli sedda och få det stöd de behöver.

Sammanfattningsvis har Margarethaskolan varierade arbetssätt, där eleverna får möjlighet att själva välja gör att eleverna känner motivation.

Skolans organisation ger goda förutsättningar att ge eleverna det stöd de behöver. Eleverna har god kännedom om ämnesmålen de arbetar mot, vilket är en förutsättning för ett ökat inflytande och ansvar.

Eleverna måste ges förutsättningar att kunna nå målen och få kännedom om samtliga betygskriterier även i ämnena Musik och Hem- och konsumentkunskap

Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för barnomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre arbete. Sammantaget har dessa skyldigheter att se till att rätten till utbildning tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av målen och riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som tas upp vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen.

Styrelsen för skolan består av föräldrar. Styrelsen består av sju ledamöter samt rektorn som är representant för personalen. Föreningen beslutar om ramarna för verksamheten, medan rektorn har det operativa pedagogiska och ekonomiska ansvaret.

Margarethaskolans rektor var med och startade skolan och har arbetat som skolledare hela tiden. Hon startade dessförinnan förskolan Solägget som ligger i skolan och som även den är inspirerad av Reggio Emilia. Hon har varit med och utvecklat skolan med dess pedagogiska idé och är i hög grad en pedagogisk ledare.

Margarethaskolan har bearbetat de nationella kursplanerna. Dessa är i vissa ämnen fullständiga beträffande mål att sträva mot, mål att uppnå vid visst skolår samt exempel på arbetsuppgifter och betygskriterier. I andra ämnen finns enbart delar av kurserna genomarbetade och för ämnena Hem- och konsumentkunskap samt Bild saknas bearbetad kursplan.

Margarethaskolan har en mycket bra kvalitetsredovisning som innehåller förutsättningar, skolans mål och vision, arbetet i Svenska, Matematik och Engelska, årets tema, avgångselevernars berättelse om skolan samt en reflektion över arbetssätt, resultat och målsättning.

Sammanfattningsvis har Margarethaskolan en tydlig pedagogisk ledare. Arbetet med och användningen av kvalitetsredovisningen är mycket gott.

I de bearbetade nationella kursplanerna bör samtliga ämnen genomarbetas enhetligt och innehålla samma rubriker, där mål och betygskriterier framgår, även beträffande Bild samt Hem- och konsumentkunskap.

Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Inom en viss utbildning skall det också finnas möjligheter för eleverna att individuellt göra val av kurser eller ämnen.

Granskningen gäller om möjlighet till utbildning ges i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

I Margarethaskolan går elever främst från Knivsta kommun, men även elever från Uppsala kommun. Skolan är öppen för alla och har följande prioritering vid intagning

- syskonförtur,
- barn från förskolan Solägget,
- ködatum.

Skolan har, enligt rektor, flest elever i kö till de senare årskurserna. Föräldrarna understryker det föräldraengagemang som finns på skolan. Föräldrarna är med i olika arbetsgrupper och möjligheten till insyn var också ett av motiven till att de sökte sig till skolan. Enligt föräldrarna får man den information man behöver. På föreningsmöten, vid utvecklingssamtal, i veckobrev och dessutom är lärarna alltid tillgängliga.

Skolsköterskan har en tjänst på 30 procent och finns på skolan två dagar i veckan. En dag i månaden finns en skolläkare på skolan.

Sammanfattningsvis har föräldrarna god tillgång till information, såväl om skolan i stort, via t.ex. kvalitetsredovisningen som om de enskilda eleverna.

Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Av de 14 lärare som är anställda vid skolan läsåret 2003–2004 har 11 pedagogisk utbildning, två har erfarenhet av undervisning samt eftergymnasial utbildning. En lärare har en del erfarenhet av undervisning och arbetar vid inspektionsbesöket som vikarie.

Skolan är fortfarande under uppbyggnad beträffande skolbibliotek och tillgång till faktaböcker. Framförallt föräldrar, men även elever, poängterar behovet av skönlitteratur och faktaböcker.

Enligt eleverna är det ett problem att alla vill ha tillgång till Internet samtidigt och då blir det kö till de datorer som finns.

Enligt skolans budget visar resultatet för år 2002 ett överskott. Skolan tar inte ut några elevavgifter.

Sammanfattningsvis är Margarethaskolan väl försedd med personal som har pedagogisk utbildning och erfarenhet.

Utbildningsinspektörerna förutsätter att skolbiblioteket ständigt förnyas och utökas.

Sammanfattande bedömning

Sammanfattningsvis visar inspektionen att Margarethaskolans verksamhet fungerar bra och tillgodoser en utbildning väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan. Skolan arbetar målmedvetet och bra med värdegrunden och har varierade arbetssätt, där eleverna har möjlighet till inflytande över sitt lärande. Arbetet med och användningen av kvalitetsredovisningen är mycket gott.

Mot bakgrund av inspektionens slutsatser finns det anledning för Margarethaskolan att genomföra ett utvecklingsarbete på följande områden

- bearbetning av de nationella kursplanerna i ämnena musik samt hem- och konsumentkunskap,
- kontinuerlig komplettering av skolbiblioteket,
- kontinuerligt arbete för att bibehålla en god arbetsmiljö.

Datum	Ort
2003-02-11	Stockholm

Pia-Lotta Fellke
Hans-Olof Hanselid